

השופט משה פריץ (באמצע) בשעת המשפט. מימין מתכופף מיכאל כספי. משמאל מעיד שמואל תמיר. ליד השופט, המתמחה וזרה הפטיג.

זוהי, כמובן, צורה נוחה מאד לצאת מן הסבך. השופט קורא לעובדה מרכזית בשם "חידה", ומובן שאין תפקידו לפתור חידות. אולם תפקידו של השופט הוא להסביר את העובדות בצורה שאינה משאירה חידה. העדויות לא השאירו שום ספק היכן נמצאה הנמצאה ההצהרה, כאשר תמיר ביקר בארכיון התביעה האמריקאית. הוברר שהיא נמצאה בתיק החקירה של בכר. מיך אחריה מופיעה בתיק הבקשה של החוקר האמריקאי להחליף את מעמדו של בכר למעמד של עד. נוסח בקשה זו לא מפרט מה היה מעמדו קודם לכן, אך ההגיון מחייב שהיה זה מעמד של נאשם, כי אחרת לא היה צורך "להחליף". רק חודש מפריד בין הצהרת קסטנר לבין הבקשה להחליף את מעמדו של בכר והקשר ההגיוני נראה לעין. השופט מתעלם בכלל מרציפות זו של המיסמכים בתיק, והוא מוצא את הסתרון הנוח לקרוא לענין כולו "חידה". במידה מסוימת הוא עצמו פותר את החידה, כמעט בהיסח הדעת, באומרו שההצהרה ניתנה גם לצורך המוסדות האמריקאיים. אם כן, מה החידה שהיא נמצאה בתיק האמריקאי.

השופט קובע כי הוא מאמין לעורכי-הדין צדוק ותמיר, שהעידו שניהם כי העתק ההצ' הרה בשבועה נמצא בתיק התביעה הכללית האמריקאית של בית-המשפט הבינלאומי. הוא מוסיף: "אין להבין איך דוקא ההצהרה הזאת מופיעה שם. אין עלי לפתור את החידה...".

מדוע נמצאה הצהרת קסטנר בתיק התביעה בנירנברג?

אם זיגל צדק באומרו שהוא עצמו ראה את הצהרת קסטנר, לפני שלוש שנים, בבנין של בית-המשפט הבינלאומי בנירנברג, הרי ששיקר קסטנר באופן בולט. אולם השופט פסל עדות זו של זיגל, וטען כי "ברור" לו שאז לא היה כבר הארכיון במקום זה. ממה ברור לו הדבר? העד היחיד שהעיד על כך היה עורך-הדין צדוק, ממשרד עורך-הדין כספי, שסיפר כי בעת ביקורו לפני כחודש בגרמניה אמרו לו שכבר הרבה זמן אין הבנין הנידון משמש כבית-משפט בינלאומי. על שאלתו המפורשת של תמיר, אם אמנם בדק אם הארכיון של בית-המשפט הבינלאומי לא נשאר באותו בית, השיב צדוק שאינו יודע. זוהי, כמובן, עדות שמיצה מובהקת, שמבחינה משפטית אינה יכולה לסתור את עדותו של זיגל, שהיא עדות ממקור ראשון. הדבר תמוה במיוחד מפני שאותו שופט, באותו משפט, נקט בקו קיצוני ביותר נגד עדות-שמיעה, כשהמצב היה הפוך (היינו, כשתמיר ביקש להסתמך על עדות כזאת). הדבר אירע כאשר העיד תמיר שזולטר ראפ, מנהל התביעה הכללית האמריקאית במשפטי ניירנברג, אמר לו מפורשות שבכר שותרר על-ידו כתוצאה ישירה מהתערבותו של קסטנר, וההצהרה שניתנה על-ידו לטובתו. השופט פסל עדות חיונית זו לחלוטין, בהיותה עדות-שמיעה.

השופט קבע: "ברור שהארכיון של בית-המשפט הבינלאומי כבר לא היה בנירנברג" (בשעה שזיגל הוציא משם, כביכול, לפני שלוש שנים את ההצהרה של קסטנר).

האם ישנם סוגים שונים של "עדות שמיעה"?

השאלה היא שאלה של תרגום. על כך יכול להיות חיוכות. אולם על דבר אחד לזאת יתכן ויזכור: אם התרגום הנכון הוא "שלטונות" או "רשויות", ולא "בתי-משפט", כי אז זה חל גם על "רשויות בנות-הברית" וגם על "הרשויות הגרמניות". אי-אפשר לטעון כי לגבי בנות-הברית היה הדבר מכוון לסתם רשויות, ואילו לגבי הגרמנים היתה הכוונה דוקא לבתי-משפט. אולם כך מתקבל הדבר אם מעמידים את עדותו של קסטנר מול פסק-דינו של השופט פריץ. כי קסטנר טען בפירושו במשפט הגדול כי ההצהרה נעשתה בכלל לצורך הגשתה לבית-המשפט הגרמני, ורק לצורך זה. אם תקבל טענה זו, הרי אז יש לפרש את המלים האנגליות "הרשויות הגרמניות" כמתכוונות לומר "בתי-משפט" גרמניים, ויהיה צורך להשלים את המשפט כאומר: "כאשר יבוא משפטו (של בכר) לדיון בפני בתי-המשפט של בנות-הברית או של גרמניה". חשוב גם לשים לב לכך ששמן של בנות-הברית מופיע ראשון, ורק אחריו מוזכרים הגרמנים, דבר מוזר למדי אם ההצהרה היתה באמת מכוונת רק לגרמנים.

"לפי דעתי, המלה החשובה ביותר היא Authorities, Authorities או Law Courts. בעברית, "שלטונות" או "רשויות" ולא "בתי-משפט". המלה הזאת נבחרה לא במקרה... המלים האלה לכן עלו לות לחזק את עמדתו של הנאשם, שלפיו לא נתן עדות בפני בית-המשפט הבינלאומי, או מוסדותיו או משרתיו...".

למה התכוון קסטנר כאשר סיים את הצהרתו לטובת בכר באומרו שבכר ראוי להתחשבות הרבה ביותר?

"When his case is judged by the Allied or German Authorities". היינו: "כאשר יידון ענינו (או משפטו, בתרגום אחר) בפני רשויות בנות-הברית או הרשויות הגרמניות".

זוהי קביעה מוזרה מאד, ואולי יחידה במינה, לאור עובדה פשוטה: לא קסטנר ולא פרקליטו לא טענו מעולם שהיתה "טעות או אי-הבנה" בדברי קסטנר, שעה שאמר שזלקה היה נוטריון של בית-המשפט הבינלאומי. להיפך, קסטנר טען במפורש שהלך דוקא לזלקה, כנוטריון של בית-המשפט הבינלאומי, היות ולא רצה להצהיר בפני נוטריון גרמני. השופט טוען, איפא, דבר שלא קסטנר ולא פרקליטו טענו לטובת עצמם. לטובת קסטנר, סותר השופט את דברי קסטנר עצמו. השופט לא היה מוסמך "לקבוע" או לא "לקבוע". לפניו היתה עדות מפורשת שההצהרה ניתנה בפני נוטריון של בית-המשפט הבינלאומי, שהוא לכל הדעות "מוסד או משרת של בית-המשפט הבינלאומי", ובוה מוכחת לכאורה עדות-השקר של קסטנר. לכל הדעות היה זלקה סגן ראש מחלקת-החקירות של התביעה הכללית האמריקאית במשפטי ניירנברג. מיד אחרי שקסטנר נתן בפניו את ההצהרה לטובת בכר, נמסר בכר לרשותו של זלקה, וזלקה הוא שביקש, מיד לאחר מכן, להחליף את מעמדו של בכר למעמדו של עד. זלקה הוא שנתן לבכר, אחר כך, את האישור בדבר הגינותו. השופט מתעלם באופן מוזר ביותר מן העובדה כי בכלל לא התעוררה כל שאלה בתור מה קיבל זלקה את ההצהרה. רק דבר אחד היה חשוב בחקירה המוקדמת: בפני מי מסר קסטנר את ההצהרה. קסטנר קבע פעמים מספר שזלקה היה נוטריון של בית-המשפט הבינלאומי. מאחר שהוכח בלי כל ספק שמסר אותה בפני זלקה, שהיה משרת של בית-המשפט הבינלאומי בתפקידו כאיש התביעה האמריקאית, הרי שאשמתו של קסטנר הוכחה לכאורה — ולשופט לא היתה סמכות אלא להעמידו לדין בבית-המשפט המחוזי.

"שמענו, ואין כנראה על זה ויכוח, של-זלקה זה היו תפקידים שונים... נשארה רק השאלה אם בתור נוטריון היה נוטריון של בית-המשפט הבינלאומי. אינני מוכן לקבוע את זאת אך ורק מפני שהנאשם פעם אמר את זה בבית-המשפט המחוזי, וכל הודאות היא שהיתה שם טעות או אי-הבנה".

מי הוא זלקה, שבפניו מסר קסטנר את ההצהרה בשבועה?